

19 • 11 • 2020 • Online

Programmaboekje Erfgoeddag

Erfgoed verbindt. Verhalen en tradities voor de toekomst.

Programma

10.00 uur | Opening

- Openingsfilm
- Opening door dagvoorzitter Rick van der Kleij en Marielle Hendriks, directeur Erfgoedhuis Zuid-Holland
- Gesprek tussen Marielle Hendriks en Willy de Zoete, gedeputeerde provincie Zuid-Holland

10.20 uur | Lockdown. Slot en sleutel van het immaterieel erfgoed

- KEYNOTE
- Gerard Rooijackers, cultuurhistoricus en schrijver

10.50 uur | Wat is immaterieel erfgoed (en wat is het niet)?

- PRESENTATIE
QUIZ
- Marco van Baalen, directeur Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed (KIEN)
 - Saskia van Oostveen, hoofd erfgoedzorg KIEN
 - Pieter van Rooij, adviseur erfgoedzorg KIEN

11.25 uur | Bert Scholten - muzikale performance

11.40 uur | PAUZE

11.45 uur | Hoe zet je verhalen in bij immaterieel erfgoed?

- PRESENTATIES
PANELGESPREK
- Marloes Wellenberg, adviseur Erfgoedhuis Zuid-Holland
 - Ellen Steendam, adviseur Erfgoedhuis Zuid-Holland
 - Frank van Doorn, onderzoeker Brabants Historisch Informatie Centrum

12.20 uur | PAUZE

12.45 uur | Hoe ga je om met schurend erfgoed?

- INTERACTIEVE
SESSIE
- Eline Minnaar-Kuiper, educator Imagine IC

13.40 uur | Zuid-Hollandse tongen en streken

- PRESENTATIES
PANELGESPREK
- Henk Tetteroo, schrijver en oud-docent Nederlands
 - Jan Anderson, oprichter streekmuseum Jan Anderson Vlaardingen

14.20 uur | Handwerk en ambacht in een digitale wereld

- INTERACTIEVE
SESSIE
- Merel van der Vaart, erfgoedadviseur en onderzoeker

15.00 uur | PAUZE

15.10 uur | Immaterieel erfgoed borgen voor morgen

- ASK ME ANYTHING
PANELGESPREK
- Frank Hemeltjen, adviseur erfgoedzorg en organisator AmbachtenLab KIEN

15.55 uur | Van beleid naar praktijk: omgevingsvisies voor de toekomst

- PRESENTATIES
PANELGESPREK
- Sophie Elpers, onderzoeker Meertens Instituut en KIEN
 - Frank Altenburg, beleidsmedewerker Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
 - Joost van den Ham, erfgoedadviseur gemeente Alphen aan den Rijn

16.30 uur | Afsluiting en borrel

- Rick van der Kleij, dagvoorzitter
- Marielle Hendriks, directeur Erfgoedhuis Zuid-Holland

Erfgoed verbindt. Verhalen en tradities voor de toekomst

Een gedrukt programmaboekje bij een digitaal congres over immaterieel erfgoed, is dat geen paradox? Wij geloven van niet. We willen je met deze handreiking houvast bieden aan onze online Erfgoeddag. Om zo een verbinding aan te kunnen gaan met de materie, sprekers en bezoekers. Wij geloven dat het erfgoed in Zuid-Holland zo zijn glans zal kunnen behouden. Want immaterieel of niet, het blijft mensenwerk. We nodigen je daarom uit om de dag met behulp van dit boekje meer dan aandachtig te volgen: denk mee, schrijf mee, doe mee en deel.

Met de Erfgoeddag willen we je inspireren. Door met open vizier te kijken naar een aantal vragen: wat is immaterieel erfgoed (en wat niet)? Wat kan immaterieel erfgoed betekenen voor jouw monument, museum, of gemeente? Welke rol hebben verhalen bij het overdragen van immaterieel erfgoed? Bestaat er ook schurend immaterieel erfgoed en hoe gaan we daarmee om? Waar krijgen beleidsmakers te maken met immaterieel erfgoed? En wat heeft de Omgevingswet er eigenlijk?

COLOFON

EINDREDACTIE Erik van den Berg, Erfgoedhuis Zuid-Holland

ONTWERP Mirjam Wilbrink, studioBoven grafisch ontwerp

PRODUCTIE Katrien Ligt

FOTO'S Floris Scheplitz

In een programmering van keynotes, panelgesprekken en sessies werpen experts en ervaringsdeskundigen van onder meer het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed, het Meertens Instituut, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Imagine IC en Erfgoedhuis Zuid-Holland hun licht op deze vraagstukken. Vaak aan de hand van concrete voorbeelden, van het molenaarsambacht tot plateelschilderen, hennakunst en ambachtelijk grafmanden maken. Daarnaast is er aandacht voor streektaal en streekgeschiedenis; Zuid-Hollandse verhalen, tongen en talen zijn essentieel geweest voor het vormen van een eigen culturele identiteit. Welke voorbeelden zijn er en welke plek is er nu nog voor in onze huidige, veranderende samenleving?

Niet alleen bij het organiseren van deze dag speelt corona een bepalende factor, ook in de inhoud van de programmering is er een prominente rol weggelegd voor het virus: wat is de impact van COVID-19 op immaterieel erfgoed? Hoe kun je nieuwe doelgroepen bereiken? Biedt het virus wellicht ook kansen? Wat in ieder geval duidelijk is: de uitdaging waar we met corona voor staan noopt ons tot omdenken, op alle fronten. Met deze digitale Erfgoeddag willen we je uitnodigen om deze mentale exercitie samen te houden. Zodat de dag concrete handvatten biedt, om na afloop mee aan de slag te gaan. Welkom online, voor de toekomst van ons erfgoed.

De stress-test van het immaterieel erfgoed

Corona en de kroon

Door Gerard Rooijackers

‘Waarom wel de Voorschotense Paardendagen, de Scheveningse vreugdevuren en de Brielse maskerade, maar niet de Haagse Prinsjesdag’, zo vraagt cultuurhistoricus Gerard Rooijackers zich af in zijn essay voor de Erfgoeddag.

Steeds hetzelfde is nu anders-dan-anders. Wat nooit eerder gebeurde is dat de koning dit jaar de troonrede opende met een beschouwing over immaterieel erfgoed. Hoewel geoefend in de boeventaal van de statelijke systeemwereld, gebruikte hij dit begrip niet. Hij sprak over tradities, een term die aansluit bij de alledaagse leefwereld van gewone mensen. “Nooit zal ik de Nationale Dodenherdenking van 4 mei 2020 vergeten”, aldus de koning. “Het was onwerkelijk en zeer realistisch tegelijk: die bijna lege Dam, de stilte nog oorverdovender dan anders, en het besef dat de viering van 75 jaar vrijheid noodgedwongen een ingetogen karakter had gekregen. Door het coronavirus werd dit voorjaar ineens alles anders. Ook deze anders-dan-anders-Prinsjesdag op anderhalve meter afstand, niet in de Ridderzaal, en met minder mensen, tradities en uitbundig rood-wit-blauw, maakt dat tastbaar.”

Leegte en stilte zijn krachtige elementen in rituelen.

Leegte en stilte zijn krachtige elementen in rituelen, net zo goed als dat met het omgekeerde – ophef en vertier – het geval kan zijn. Het zijn bij wijze van spreken de losse woorden die in combinatie, als ware het zinnen, betekenis geven aan de rituele taal. Een vaste plaats en tijd is daarbij essentieel. De avond voor bevrijdingsdag of de derde dinsdag van september. Wat er ook gebeurt, dat gaat door en geeft houvast. Het symboliseert de continuïteit van de natie. In de royale agenda zijn deze tradities van de staat, inclusief koningsdag, scharnierpunten van het jaar. Er valt niet aan te tornen, de rest wordt eromheen gepland. Dat is de kracht van rituelen. Een ijzeren regime, dat ook het corona-virus niet weet te doorbreken. En dat wil wat zeggen, want er zijn veel meer krachtige tradities die weliswaar breed gedragen worden, maar toch zijn afgeblazen.

In het geval van de Nationale Dodenherdenking zorgde het virus paradoxaal genoeg voor een versterkt effect. En ja, de koning zit altijd vooraan op de beste plek – zonder hem gaat de viering niet door, dus hij ervaart die stilte en leegte met zijn exclusieve entourage aan den lijve. Geen fysieke toeschouwers dit keer, slechts een virtueel meeleven op veilige afstand via de media. Maar ook dan werkt de bindende en communicatieve kracht van het noodgedwongen aangepaste ritueel, zo is gebleken.

Prinsjesdag is van oudsher veel meer omgeven met uiterlijk vertoon, met plechtige en ludieke elementen zoals het gezamenlijk uitroepen van het ‘leve de koning’ tot een parade van dameshoeden. Maar anders dan bij dodenherdenking werd het ritueel van de opening van het parlementaire jaar niet versterkt door het ontbreken van elementen. Zelfs de heilige combinatie van tijd en plaats: de derde dinsdag in september in de Ridderzaal op het Haagse Binnenhof werd doorbroken. Het ritueel werd,

nota bene inclusief de troon, verplaatst naar de Grote Kerk. Iets wat sinds 1904 niet is vertoond, en wat zelfs een Tweede Wereldoorlog niet klaar heeft gespeeld.

Het was dit jaar met recht een ongewone vertoning. Geen rijtoer in de Glazen Koets, maar efficiënt vervoer in de dienstauto. Het gebeurde eerder. In de jaren na 1945 werd dit vertoon ongepast gevonden, evenals in 1974 toen er in een Haagse ambassade een gijzeling plaatsvond. Maar destijds ging het wel om de Gouden Koets, en die is jaren geleden ter restauratie uit de roulatie genomen. Om, zoals we nu weten, niet meer terug te keren. Het rijtuig wordt veilig gemusealiseerd zoals dat zo mooi heet, en ja, ook corona heeft hier een onvoorziene helpende hand geboden. Het betrof een gift van de Amsterdamse burgerij in 1898 bij de inhuldiging van Wilhelmina. Een extravagant lokaal eerbetoon dat drager werd van nationale trots. Vanwege een beschilderd paneel met daarop een onderdanig huldeblijk van de toenmalige koloniën is het inmiddels een vergiftigd geschenk geworden, dat men wat graag weer wil teruggeven aan de Amsterdamse burgerij. Over schurend erfgoed gesproken. De Gouden Koets werd kaltgesteld in het Amsterdam Museum als een sigaar uit eigen doos.

Ik ben ervan overtuigd dat mensen
behoefte hebben aan sociale fictie.

Geen balkon-scène van de koninklijke familie, geen rijtoer met palfreniers, paarden en militaire ruiters in gala-uniform, geen vlagvertoon en supporters van het Oranjestad. Kortom alles wat Prinsjesdag in Den Haag leuk maakt was vanwege corona geschrapt. Het zijn elementen

die de monarchie voeden. Een sprookje wellicht, maar daarmee niet onbelangrijk. Ik ben ervan overtuigd dat mensen behoefte hebben aan sociale fictie.

Wanneer het zaken betreft die er op het eerste gezicht niet zo toe doen, spreken we snel over folklore. Zoals de folklore van de Tweede Kamer wanneer het gaat om conventies zoals het koffertje van de miljoenennota, die elk jaar reeds is uitgelekt, al helemaal niet meer in dat kistje past en de zes nullen sinds jaar en dag is gepasseerd. Toch illustreert dat koffertje heel effectief het presenteren van een abstracte en voor de meeste ingezetenen nauwelijks te bevatten rijksbegroting. Tradities, oftewel immaterieel erfgoed, zijn niet louter folkloristische franje, maar een zaak van hartstocht en belang.

En ja, we hebben hier niet alleen te maken met nationaal, maar net zo goed ook Zuid-Hollands immaterieel erfgoed. De plaats van de Haagse residentie doet er nogal toe. Sowieso is men daar al niet zo van het verhuizen, zelfs het verlaten van het Binnenhof voor een broodnodige verbouwing wordt door het Presidium van de Tweede Kamer effectief gesaboteerd, onlangs weer met corona als nieuw argument. Bij het immaterieel erfgoed dat op de Nationale Inventaris is geplaatst door KIEN, het officiële Kenniscentrum op dat gebied in Nederland, tel ik zo'n zestig aan Zuid-Holland gerelateerde elementen. Maar Prinsjesdag ontbreekt daarbij. Dat is op z'n minst vreemd. Waarom wel de Voorschotense Paardendagen, de Scheveningse vreugdevuren, het Delfts blauw, de Goudse kleipijpen en de Brielse maskerade maar niet de Haagse Prinsjesdag? Wat is dit toch een eigenaardig land.

Aan het onderscheidend karakter van de derde dinsdag in september kan het niet liggen: het is wereldwijd een unieke viering. En ook de

dragende gemeenschap is dik in orde, rijndik zou ik zo zeggen. Er bestaat weliswaar veel politieke folklore, maar rituelen van de staat worden, volstrekt ten onrechte, niet snel tot het immaterieel erfgoed gerekend.

Er bestaat weliswaar veel politieke folklore, maar rituelen van de staat worden, volstrekt ten onrechte, niet snel tot het immaterieel erfgoed gerekend.

Dit heeft te maken met taaie noties rond volkscultuur. De volkskundige J.J. Voskuil beschrijft in zijn romancyclus Het Bureau beeldend hoe het Nederlands volksleven tot in de tachtiger jaren werd ingeblikt in een groot kaartsysteem. Veel ervan is immers door moderniteit bedreigd. In het magische jaar 2000 zal het meeste wel voorgoed verdwenen zijn. En wat te doen met feesten die voortkomen uit de hoge cultuur, het leven van de elite of die politiek gemotiveerd zijn? Denk hierbij aan (toen nog) Koninginnedag en de Dag van de Arbeid op 1 mei. Niet de folklore van de arbeiders, wel die van het plattelandsvolk met meibomen en dansen wordt gekarteerd. Hier is in de notie van volkscultuur destijds een grens getrokken die in de hedendaagse invulling van immaterieel erfgoed soms nog herkenbaar is. Want ook Moederdag en Vaderdag vielen buiten de boot: gecommmercialiseerde kosmopolitische vieringen. Uitgevonden feesten bovendien. Geen folklore, maar fakelore oftewel nep-folklore, zo luidde het oordeel.

Het zijn louter academische systeemproblemen, want in de alledaagse leefwereld van de vierders is het allemaal geen enkel probleem. Nieuwe rituelen zoals Halloween of het Oktoberfeest: de oude Voskuil

draait zich nog eens om in zijn graf, maar verder geen bezwaar. Hij was toch al niet zo'n feestneus.

Immaterieel erfgoed van elite en staat komt dus niet gauw op de Nationale Inventaris. En vieringen of ambachtelijke vakkennis die niet met uitsterven bedreigd worden hebben op die lijst ook weinig te zoeken, zo blijkt. Want de notie van verlies en verdwijnen vormt wel degelijk nog een sterke impuls voor het proces van folklorisering, met actiecomité's, opvoeringen voor publiek en het omkatten van de viering tot cultureel erfgoed.

Dit omvat zowel het stoffelijke als het immateriële erfgoed, waarvan de scheiding slechts relevant is in de systeemwereld van beleidsmakers. Immers geen ritueel zonder rekwisieten, of dit nu kronen en tronen zijn, gouden koetsen en koffertjes, hoedjes, gala-uniformen en ander paardenspul.

Nationale Dodenherdenking en Prinsjesdag gaan ondanks corona in aangepaste vorm gewoon door. Dat kan helaas niet elk ritueel zeggen. De wet gaat boven ongeschreven regels. Wel afgelaste vieringen zijn dus kwetsbaarder, maar het is de vraag of de continuïteit en eigenheid die ze belichamen – zoals een Rotterdams Zomercarnaval, een vreugdevuur of bloemencorso – voor de dragende gemeenschappen minder belangrijk zijn.

De wet gaat boven ongeschreven regels.

Traditioneel hetzelfde is nu anders-dan-anders. Dat geldt ook voor deze Zuid-Hollandse Erfgoeddag op afstand. Wat als alles-anders-dan-anders het nieuwe normaal wordt? Doorstaat met andere woorden het immaterieel erfgoed de stress-test van corona? Het is een onvoorziene

maar adembenemend fascinerende situatie voor de beschouwer. Zal de draad na corona weer als vanouds worden opgepakt? Zeker niet overal, en overal niet zonder aanpassingen. In hoeverre beschikken tradities over veerkracht en aanpassingsvermogen en kan ambachtelijke vakkennis worden geborgd in crisistijd? In de keynote-lezing zullen we, aan de hand van de metafoor van culturele ecosystemen, hierop nader ingaan.

De liefst veelkleurige en meerstemmige immateriële erfgoed-elementen zijn onvervreembare kroonjuwelen van dragende gemeenschappen in buurt tot natie. Inschrijving in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland, en zeker in het Unesco-register, geldt als een kroon op het werk. Maar dan nog is niets vanzelfsprekend. Ook al weet Unesco dat nog niet, welbeschouwd behoren ook de kroon en zijn dragers zelf tot het immaterieel erfgoed van Zuid-Holland en Nederland.

Programma 19 • 11 • 2020

OPENING > 10.00 uur

Rick van der Kleij (l)

Dagvoorzitter

Marielle Hendriks

Directeur Erfgoedhuis Zuid-Holland

Fotograaf: Floris Scheplitz

Willy de Zoete (r)

Gedeputeerde provincie Zuid-Holland

Fotograaf: Nanou Beekman

Welkom en opening

De Erfgoeddag gaat van start met een korte introductiefilm. Dagvoorzitter Rick van der Kleij verzorgt de opening met een korte introductie. Van der Kleij werd eerder uitgeroepen tot meest Talentvolle Dagvoorzitter van Nederland. Hij is in staat om de 'pakken en de gympen' met elkaar te verbinden. Als bedrijfskundige en filosoof modereert Rick graag gesprekken over erfgoed: "wat waarderen we en hoe?"

Marielle Hendriks, directeur van Erfgoedhuis Zuid-Holland, vervolgt met een officieel welkomstwoord namens de organisatie. Hierna kun je kijken naar een gesprek tussen Hendriks en Willy de Zoete, gedeputeerde van de provincie Zuid-Holland. Beiden verkennen vanaf een toepasselijke locatie inspirerende voorbeelden van immaterieel erfgoed in de provincie. Wat is het belang hiervan in de provincie? Waar liggen kansen voor immaterieel erfgoed en welke uitdagingen liggen op de loer? Welke rol hebben de Provincie en Erfgoedhuis Zuid-Holland in het beschermen en ondersteunen van immaterieel erfgoed?

Bert Scholten
Kunstenaar/muzikant/
performancekunstenaar
Fotograaf: G.J. de Rooij

Muzikale performance

Bert Scholten (Assen, 1988) wordt ook wel een hedendaagse troubadour genoemd. In zijn werk grijpt hij terug op een aloude traditie om verhalen mondeling over te dragen in liedvorm. Zijn liederen, met titels als *De Paardenmishandelaar*, *De Gefrustreerde Metropolitaan* of *Mina Koes*, vinden hun oorsprong in lokale vertellingen of nieuwsberichten, veelal uit het noorden van Nederland. Scholten onderzoekt de herkomst van deze verhalen en traceert de verschillende versies die er vaak van bestaan. In zijn performances brengt hij ze live ten gehore, waarbij hij zichzelf instrumentaal begeleidt. Net zoals volksverhalen steeds veranderen en nieuwe vormen en betekenissen aannemen, past Scholten zijn liedtekst aan op de nieuwe context waarin de performance plaatsvindt. Bert Scholten leeft en werkt in Rotterdam. Tijdens de Erfgoeddag zal Bert Scholten op basis van de bestaande nummers en radiowerk over de transformatie van de koekplank een nieuw te ontwikkelen performance maken.

Marloes Wellenberg (l)
Adviseur Erfgoedhuis Zuid-Holland
Fotograaf: Floris Scheplitz

Ellen Steendam
Adviseur Erfgoedhuis Zuid-Holland
Fotograaf: Floris Scheplitz

Frank van Doorn (r)
Onderzoeker bij het Brabants
Historisch Informatie Centrum (BHIC)
Fotograaf: Marc Bolsius

Hoe zet je verhalen in bij immaterieel erfgoed?

Het molenaarsambacht is op dit moment de enige Nederlandse traditie die is opgenomen op de UNESCO-lijst van immaterieel cultureel erfgoed. Zuid-Holland is een molenprovincie bij uitstek. Het oral historyproject Molenverhalen van Erfgoedhuis Zuid-Holland heeft als doel om de unieke kennis van (oud-)molenaars en mensen die op een molen zijn opgegroeid over het dagelijks leven op de molen en het ambacht vast te leggen. Projectleider Marloes Wellenberg en Ellen Steendam, coördinator van het Molennetwerk Zuid-Holland, vertellen in deze sessie over de aanleiding, methodiek en resultaten van Molenverhalen. Er zijn 22 verhalen gepubliceerd, die een bron van informatie zijn over het leven en werk op een Zuid-Hollandse poldermolen: de sociaal-maatschappelijke verhoudingen in de polder, de inrichting van het molenerf, bijverdiensten (bv. visvangst, rietsnijden of landarbeid), maar ook zaken als nachtmalen, de rol van vrouw en kinderen (die soms ook meewerkten op de molen), de rol van het weer en het overdragen van kennis en tradities.

Tot nu toe heeft wetenschappelijk en lokaal-historisch onderzoek naar de oorlogsjaren in Noord-Brabant zich vooral gericht op de militaire aspecten, in het bijzonder die rond de bevrijding. In 1940 kende Noord-Brabant echter een Joodse bevolking van ongeveer 2200 personen. Vijf jaar later was ruim de helft van hen vermoord in de concentratiekampen. Het onderzoeksproject Vervolgd in Brabant brengt deze Joodse gemeenschap in kaart en gaat na hoe de vervolging precies heeft plaatsgevonden. Frank van Doorn vertelt over dit onlangs gestarte project. Ook schenkt hij aandacht aan de Digitale eregalerij, een overzicht van gesneuvelde militairen en omgekomen verzetsstrijders uit Noord-Brabant: zoals de dertigjarige Frans Aarts uit Bergen op Zoom, die als stuurman aan boord van het koopvaardijship S.S. Kota Tjandi op 30 april 1943 omkwam na een Duitse torpedo-aanval. Mede dankzij inzendingen door nabestaanden werd dit online project een enorm succes.

Deze sessie gaat van start met een reportage over het molenaarsambacht. Na beide presentaties volgt een panelgesprek.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Over de Erfgoeddag

Welkom op deze digitale, dertiende Erfgoeddag! Erfgoedhuis Zuid-Holland organiseert dit congres sinds 2007 voor gemeenten, erfgoedorganisaties, professionals, belanghebbenden en vrijwilligers in Zuid-Holland. Doel is dat zij kennis kunnen opdoen over de achtergronden en laatste ontwikkelingen op het gebied van cultuurhistorie en zich inhoudelijk kunnen laten inspireren door vernieuwende invalshoeken en voorbeelden uit het veld. Daarnaast kunnen deelnemers op deze Erfgoeddag hun netwerken uitbreiden.

Erfgoedhuis Zuid-Holland zet zich in voor het behouden, benutten en beleven van het cultureel erfgoed van Zuid-Holland. Dit doen wij niet alleen. Overal in onze provincie zetten mensen zich in om erfgoed te bewaren, te beschermen en te ontsluiten. Als ankerpunt binnen het Zuid-Hollandse erfgoedveld ondersteunen, verbinden en inspireren wij gemeenten, historische verenigingen, archieven, musea, scholen, monumentenbeheerders, ondernemers en vrijwilligers. Zo dragen we samen zorg voor het rijke erfgoed van en het doorvertellen van het verhaal van Zuid-Holland.

(Immaterieel) erfgoed in Zuid-Holland

Ons erfgoed en onze rijke cultuur maken de omgeving mooier. Zij onderstrepen bovendien onze oorspronkelijke identiteit. Ook immaterieel erfgoed, streekgeschiedenis en streektalen dragen hieraan bij. De provincie blijft zich dan ook inzetten om al haar cultuurhistorie te ontdekken en het immaterieel erfgoed waar mogelijk te koesteren en te behouden. Niet alleen vandaag, maar ook in de toekomst. Zo kunnen onze inwoners, liefhebbers, toeristen en andere geïnteresseerden, ook van toekomstige generaties, ons erfgoed blijven beleven.

De provincie Zuid-Holland maakt graag deze jaarlijkse Erfgoeddag mede mogelijk voor iedereen die zich inzet voor het erfgoed in Zuid-Holland. Het is een dag waarop liefhebbers van erfgoed samenkomen. Erfgoed is van ons allemaal en heeft veel facetten. Dit jaar ligt de focus vooral op het immaterieel erfgoed, het levend erfgoed. Dit richt zich op cultuuruitingen die door erfgoedgemeenschappen worden beleefd als erfgoed en die ons een gevoel van identiteit en continuïteit geven. Deze vormen een prachtige aanvulling op het karakteristieke eeuwenoude Zuid-Hollandse landschap, onze historische en levendige dorpen en steden, de zeven erfgoedlijnen, archeologische vondsten en restauratie en herbestemming van monumenten.

Erfgoed is overal om ons heen en raakt ons allemaal. Laten we er daarom zuinig op zijn en er elke dag weer van genieten.

Rick van der Kleij

Dagvoorzitter

Marielle Hendriks

Directeur Erfgoedhuis Zuid-Holland

Fotograaf: Floris Scheplitz

| Afsluiting en borrel

Wat zijn de lessen en wat is de winst na dit digitale congres?

Dagvoorzitter Rick van der Kleij vat de dag samen, stipt aandachtspunten aan en maakt de balans op samen met Marielle Hendriks, directeur van Erfgoedhuis Zuid-Holland. Ze blikken terug en richten ze het vizier naar de toekomst van het Zuid-Hollandse (immaterieel) erfgoed.

De Erfgoeddag is traditioneel behalve een evenement voor kennisdeling ook een netwerkevent. Maar digitaal borrelen, hoe doe je dat eigenlijk? Erfgoedhuis Zuid-Holland denkt graag om in deze tijden en faciliteert een online aperitief. Schuif je aan?

Digitaal borrelen, hoe doe je dat eigenlijk?

Hoe kun je aan de slag met immaterieel erfgoed?

Wat is immaterieel erfgoed?

Immaterieel erfgoed is overal om ons heen. Het is er als we samen erwtensoep koken, shanties zingen, een ambacht beoefenen, tijdens Keti Koti of wanneer we Koningsdag vieren. Immaterieel erfgoed is levend erfgoed dat mensen een gevoel van identiteit en continuïteit geeft. Zij zien deze cultuur als erfgoed, geven het van generatie op generatie door en zorgen ervoor dat het met de tijd meegaat.

Immaterieel erfgoed verbindt mensen onderling, in verleden, heden en toekomst. Het is van en voor iedereen. Het hoeft niet eeuwenoud, uniek of 'typisch Nederlands' te zijn, maar belangrijkste is dat het levend en dynamisch is en dat mensen het toekomst willen geven.

UNESCO

Het behoud van immaterieel erfgoed staat vastgelegd in het UNESCO-verdrag inzake de Bescherming van Immaterieel Cultureel Erfgoed, dat door 178 landen is ondertekend.

UNESCO onderscheidt vijf domeinen van immaterieel erfgoed:

- Festiviteiten, rituelen en sociale praktijken
- Spreken, zingen en vertellen
- Uitvoerende kunsten
- Traditioneel vakmanschap / ambachten
- Kennis en gebruiken rondom de natuur en het universum

KIEN

Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) werkt aan de uitvoering van het UNESCO-verdrag. KIEN moedigt mensen aan om om immaterieel erfgoed zichtbaar te maken in het Netwerk Immaterieel Erfgoed. Dit maakt het mogelijk om andere beoefenaars te leren kennen, kennis uit te wisselen en samenwerkingen aan te gaan. Let op: de inventaris van KIEN is iets anders dan vermelding op de Werelderfgoedlijst.

Aan de slag

Ben je geïnspireerd geraakt om immaterieel erfgoed aan te melden voor de inventaris van KIEN? De website maakt je wegwijs en ondersteunt in het vastleggen.

Ga naar [immaterieelerfgoed.nl](https://www.immaterieelerfgoed.nl)

Meer informatie

Bijwonen

Hoe kun je de Erfgoeddag volgen? Als je je hebt aangemeld ontvang je voorafgaand aan de dag een bericht via het door jou opgegeven e-mailadres. In dit bericht staat de link die je toegang geeft tot de omgeving waar de livestream van de Erfgoeddag zichtbaar is. Ook vind je in deze mail instructies hoe de dag te volgen is, welke mogelijkheden je tijdens de dag hebt - kun je bijvoorbeeld ook reageren of vragen stellen? - en hoe eventuele technische problemen kunnen worden opgelost.

De mogelijkheid tot interactie maakt het de moeite waard om de Erfgoeddag live op 19 november bij te wonen. Erfgoedhuis wil met dit congres praktische handvatten bieden voor (steun)vragen uit het erfgoedveld. Mocht je nog geen vragen of specifieke casus bedacht hebben, dan raden we je aan om deze van tevoren te formuleren: de sprekers kunnen dan speciaal op jouw situatie ingaan.

De inhoud

Wil je meer weten over de thema's van de Erfgoeddag? Op de website van Erfgoedhuis Zuid-Holland vind je een handig overzicht met tips en verwijzingen, zodat je meer kunt lezen over immaterieel erfgoed, streekgeschiedenis en streektaal en zelf met deze thema's aan de slag kunt gaan.

Gedurende de Erfgoeddag worden de live-sessies afgewisseld met opgenomen videobijdragen. Deze video's zijn gerealiseerd door

Erfgoedhuis Zuid-Holland, in samenwerking met filmmaker Daan van Paridon. De animatie over Oudnederlands in elfde-eeuws Rotterdam is gemaakt door Carolien Bijvoet van De Alarmvogel, in opdracht van Archeologie Rotterdam; de documentaire over plateelschilderen in Gouda is gemaakt door documentairemaker Wendy van Wilgenburg in opdracht van KIEN. Beide video's zijn speciaal voor de Erfgoeddag (licht) hergemonteerd.

Na afloop

Mocht je - om wat voor reden dan ook - de Erfgoeddag of een aantal onderdelen toch niet kunnen volgen via de livestream: geen zorgen! Na afloop van de Erfgoeddag ontvang je per mail links naar alle video's en live-bijdragen die aan de dag zijn geleverd, zodat je ze op je eigen tijd (nog eens) kunt bekijken.

Tevens vragen we je na afloop om je feedback te geven op het evenement: wat ging er goed, wat kon er beter? Dank alvast voor je reactie!

De techniek

Erfgoedhuis Zuid-Holland werkt bij het technisch produceren van dit evenement samen met het bedrijf Stream my Events.

Ga naar: erfgoedhuis-zh.nl/erfgoeddag

